

2 Νοεμβρίου 1917

Η «Διακήρυξη Μπάλφουρ»

Γεννημένος στις 25 Ιουλίου 1848 στη Σκωτία, ο Άρθουρ Τζέιμς Μπάλφουρ ήταν, από το 1902 ως το 1906, πρωθυπουργός συντηρητικής κυβέρνησης της Βρετανίας. Στις 8 Απριλίου του 1904, ευτύχησε να υπογράψει την αγγλογαλλική συμφωνία που έγινε γνωστή ως «Εγκάρδια Συνεννόηση» (Αντάντ) και έβαλε τέλος στην προαιώνια διαμάχη των δύο κρατών. Από το 1916 ως το 1919, ήταν υπουργός Εξωτερικών της χώρας του, στα κρίσιμα χρόνια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου. Πέρασε στην ιστορία για τη «Διακήρυξη Μπάλφουρ», μια δήλωσή του στις 2 Νοεμβρίου 1917. Με αυτή, αναγνώριζε την αναγκαιότητα ύπαρξης μιας «Εθνικής Εβραϊκής Εστίας», την οποία τοποθετούσε στην, τότε υπό βρετανική κατοχή, Παλαιστίνη. Σκοπός του ήταν να ευαισθητοποιήσει τους ανά τον κόσμο εβραίους, ώστε να βοηθήσουν τις δυνάμεις της Αντάντ στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

Το 1922, η «Διακήρυξη Μπάλφουρ» συμπεριλήφθηκε στην απόφαση της Κοινωνίας των Εθνών (ΚτΕ), με την οποία η Παλαιστίνη μπήκε κάτω από βρετανική εντολή (προστασίας). Οι Άραβες της περιοχής αντέδρασαν καθώς φοβήθηκαν ότι ένα εβραϊκό κράτος εκεί θα σήμαινε υποταγή των Παλαιστινίων στους Ισραηλίτες. Ταυτόχρονα, αναπτύχθηκε το κίνημα του σιωνισμού με τη μεταφορά πλήθους εβραίων στην Παλαιστίνη (Σιών λέγεται ένας λόφος της Ιερουσαλήμ που έδωσε το όνομά του σε όλη την πόλη και, ποιητικά, σε όλο το Ισραήλ). Οι Άραβες μάταια προσπάθησαν να αντισταθούν στην εβραϊκή διείσδυση που μεταβλήθηκε σε αραβοϊσραηλινή ένοπλη βία. Ο Μπάλφουρ πέθανε στις 19 Μαρτίου 1930. Οι εβραίοι συνέχισαν να εποικίζουν τη χώρα, οργανωμένοι σε «ένοπλες αποικίες». Το «ολοκαύτωμα» που υπέστησαν στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου από τους Ναζί, ευαισθητοποίησε την παγκόσμια κοινή γνώμη, γεγονός που τα εβραϊκά λόμπι εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο.

Η βρετανική εντολή για την Παλαιστίνη έληγε τα μεσάνυχτα της 14^{ης} Μαΐου 1948. Οκτώ ώρες νωρίτερα, στις 4 το απόγευμα, οι Εβραίοι της Παλαιστίνης ανακήρυξαν το κράτος του Ισραήλ. Μετά από δραματική ψηφοφορία, η γενική συνέλευση του ΟΗΕ αναγνώρισε την ύπαρξή του ως ανεξάρτητου κράτους. Την ίδια νύχτα, άρχισε ο πρώτος αραβοϊσραηλινός

πόλεμος.

1483: Αποκεφαλίζεται στο Σαλίσμπουρι της Αγγλίας ο Ερρίκος Στάφορντ, δούκας του Μπάκιγχαμ, που επαναστάτησε εναντίον του αιμοσταγούς βασιλιά Ριχάρδου Γ', ήρωα της ομώνυμης τραγωδίας του Σαίξπηρ.

1687: Επανάσταση στην Κωνσταντινούπολη ανατρέπει τον σουλτάνο Μωάμεθ Δ'. Ανέβηκε στον θρόνο το 1642, νικήθηκε στην Ουγγαρία και την Αυστρία, πήρε την Κρήτη, έχασε την Πελοπόννησο. Στα χρόνια του, καταστράφηκε ο Παρθενώνας από τη οβίδα του Μοροζίνι.

1755: Γεννιέται η Μαρία Αντουανέτα, σύζυγος του Λουδοβίκου ΙΣΤ' της Γαλλίας. Η περιώνυμη ηλιθιότητά της περικλείεται στην απορία της, όταν της είπαν ότι ο λαός δεν έχει ψωμί να φάει. Ρώτησε με αφέλεια: «Γιατί δεν τρώει παντεσπάνι;». Εκτελέστηκε στην γκιλοτίνα στις 16 Οκτωβρίου 1793.

1823: Σε μήνυμά του στο αμερικανικό κογκρέσο, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ιάκωβος Μονρόε αναγνωρίζει το δικαίωμα των επαναστατημένων Ελλήνων στην ανεξαρτησία.

1889: Εντάσσονται στις ΗΠΑ, η Βόρεια και η Νότια Ντακότα ως η 39η και η 40ή πολιτεία τους.

1912: Αιχμαλωτίζεται η τουρκική φρουρά στο Άγιο Όρος. Στις Καρυές, τη διοίκηση αναλαμβάνει Έλληνας πολιτικός και στρατιωτικός διοικητής.

1953: Η Βουλή του Πακιστάν βαφτίζει την χώρα "Ισλαμική Δημοκρατία του Πακιστάν".

1964: Εκθρονίζεται ο βασιλιάς της Σαουδικής Αραβίας, Ιμπν Σαούντ και τη θέση του παίρνει ο πρίγκιπας Φεζάλ.

1977: Πρωτοφανής νεροποντή στην Αττική έχει αποτέλεσμα 22 νεκρούς και εκτεταμένης διάρκειας μπλακ άουτ, με ανυπολόγιστες καταστροφές στις δυτικές συνοικίες της Αθήνας.

1978: Επιστρέφουν στη Γη απ' τον διαστημικό σταθμό Σάλιουτ 6 δύο Σοβιετικοί κοσμοναύτες, έχοντας αντέξει 139 μέρες και 14 ώρες στο διάστημα, τότε χρόνο ρεκόρ.

1984: Το Κρεμλίνο ανακοινώνει ότι η κόρη του Ιωσήφ Στάλιν, Σβετλάνα, η οποία είχε καταφύγει στις ΗΠΑ το 1967, επέστρεψε στη Μόσχα.

1995: Ο πρώην υπουργός Αμυνας της Νοτίου Αφρικής, Μάγκνους Μάλαν και δέκα απόστρατοι αξιωματούχοι, συλλαμβάνονται με την κατηγορία δολοφονιών κατά την περίοδο του απαρτχάιντ.

2004: Ο Τζορτζ Μπους γιος επανεκλέγεται πρόεδρος των ΗΠΑ.

Η 2^α Νοεμβρίου στον πολιτισμό

2 Νοεμβρίου 1911

Ο Οδυσσέας Ελύτης

Στα 1935, ο Οδυσσέας Αλεπουδέλης έκανε την εμφάνισή του στα ελληνικά γράμματα με το ψευδώνυμο «Ελύτης». Στα ποιήματά του κυριαρχούσε ο υπερρεαλισμός (σουρεαλισμός). Καταγόταν από τη Μυτιλήνη αλλά γεννήθηκε στο Ηράκλειο της Κρήτης, στις 2 Νοεμβρίου 1911. Οι τρεις πρώτες του συλλογές («Προσανατολισμοί» 1940, «Ήλιος ο πρώτος» 1943 και «Άσμα ηρωικό και πένθιμο για τον χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας» 1945) εκφράζουν νεανικό σφρίγος και βαθιά αίσθηση της ζωής, με συνεχή παράθεση απροσδόκητων εικόνων και με συναισθηματικά φορτισμένη γλώσσα. Στα 1959, παρουσίασε άλλη όψη: Με την ποιητική του συλλογή «Άξιον Εστί», μπήκε οριστικά στην ωριμότητα, μετουσιώνοντας κι ανανεώνοντας τα στοιχεία της ελληνικής ποιητικής παράδοσης. Ακολούθησαν οι «Έξι και μία τύψεις για τον ουρανό» (1960), «Τα φωτόδεντρα και η δέκατη τέταρτη ομορφιά» (1971), «Ο ήλιος ο ηλιάτορας» (1971), «Το μονόγραμμα» (1972), «Τα ετεροθαλή» (1974), «Μαρία Νεφέλη» (1978) και κάποια δοκίμια. Η φήμη του ξεπέρασε τα ελληνικά σύνορα. Στα 1979, έγινε ο δεύτερος (μετά τον Γιώργο Σεφέρη) Έλληνας ποιητής που τιμήθηκε με το βραβείο νόμπελ για τη λογοτεχνία. Η ποίησή του αγαπήθηκε από το πανελλήνιο καθώς Έλληνες μουσουργοί, με προεξάρχοντα τον Μίκη Θεοδωράκη, μελοποίησαν στίχους του και τους έκαναν δημοφιλή τραγούδια. Πέθανε στις 18 Μαρτίου του 1996.

1734: Γεννιέται ο Αμερικανός ακρίτας, κυνηγός και θρυλικός ήρωας, Ντάνιελ Μπουν. Τον απαθανάτισε ο Λόρδος Βύρωνας στον «Δον Ζουάν» του.

1739: Γεννιέται ο Αυστριακός συνθέτης, Καρλ Ντίτερς φον Ντίτερσντοφ.

1785: Ο Άγγλος αμαξοποιός Λάιονελ Λάκιν κατοχυρώνει την εφεύρεσή του: μια ναυαγοσωστική λέμβο.

1815: Γεννιέται ο Βρετανός μαθηματικός, Τζωρτζ Μπουλ. Βοήθησε στην καθιέρωση της μοντέρνας συμβολικής λογικής. Η άλγεβρα του έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των υπολογιστών. Πέθανε το 1864.

1906: Γεννιέται ο Ιταλός σκηνοθέτης Λουκίνο Βισκόντι. Μεταξύ των ταινιών του είναι «Η Λεοπάρδαλη της Σικελίας», «Ο Ρόκο και τ' αδέρφια του», «Θάνατος στη Βενετία» κ.ά).

1913: Γεννιέται ο Αμερικανός ηθοποιός, Μπαρτ Λάνκαστερ. Έπαιξε σε πληθώρα ταινιών, μεταξύ των οποίων τα «Από εδώ ως την αιωνιότητα», «Όσο υπάρχουν άνθρωποι» και «Λεοπάρδαλη της Σικελίας».

1960: Πεθαίνει ο Δημήτρης Μητρόπουλος, διεθνώς αναγνωρισμένος διευθυντής ορχήστρας. Είχε γεννηθεί στις 18 του Φλεβάρη του 1896.

2018: Το τρίτο χρυσό μετάλλιο σε αγώνες για το παγκόσμιο πρωτάθλημα κατακτά στους κρίκους ο Λευτέρης Πετρούνιας, στην Ντόχα του Κατάρ. Τα δυο προηγούμενα ήταν το 2015

και το 2017.